

Jugoslavija in njene sosede.

Dr. Roman Savnik.

4. Romunija.

Bilo je l. 106. po Kristusovem rojstvu. Rimska vojska je prekoračila mejo ob spodnji Donavi in po hudih bojih zavzela ozemlje današnje romunske države. Še nikdar ni videl Rim tako navdušenih meščanov. Štiri mesece so se neprestano vršile slavnosti, na tisoče borilcev je nastopilo v arenah, še več divjih živali je s svojo krvjo pojilo tla pred nepreglednimi množicami zabaveželjnih Rimljanov.

Dvesto let je trajalo rimsko gospodstvo v tej deželi, rimski priseljenci so vedno bolj širili latinski jezik. Nato pa je doba miru končana, tisoč let se vale skozi današnjo Romunijo razni mongolski in slovanski narodi, pred katerimi se zateka rimsko prebivalstvo v zavetje karpatskih gora. Šele ko je tega večnega preseljevanja ljudi iz severa in vzhoda proti jugu konec, se potomci beguncev znova podajo v ravnine, kjer se z medtem došlimi ljudstvi, zlasti s Slovani pomešajo in zlijejo v nov romunski narod. Nastanek tega naroda se kaže tudi v jeziku. Ta sicer spada k skupini romanskih jezikov, ki so se razvili iz latinščine, je pa zelo nečist, prepoln tujih besed, zlasti slovanskih.

Tudi Romuni so bili več stoletij pod tujim, zlasti turškim jarmom. Njihova država je nastala šele v preteklem stoletju, današnji obseg in lepo okroglasto obliko pa je dobila po končani svetovni vojni.

Romunijo zovejo deželo bogastva in nasprotij. Po sredi države se vijejo Karpati, ki so v severnem delu pokriti z ogromnimi gozdovi, dočim so proti jugu bolj polni sočnih pašnikov, po katerih se pasejo zlasti ovce. Vzhodno in zahodno od Karpatov se razprostirajo planote in griči, za temi pa se razgrne ravan, ki tone v nedogled. Zime so zelo mrzle, poletja zelo vroča. Zima je često še aprila, maja pa je taka vročina, da spomladanskih dni niti ni. Najbolj prijetno je jeseni, ker je toplo in večinoma sončno.

Nižine so izredno rodovitne, ker jih pokriva debela plast črne zemlje. Tu se širijo velikanska polja, na katerih prevladujeta pšenica in koruza. Pšenico v silnih množinah izvažajo, koruza pa je glavna hrana prebivalstva. Mamalija, neke vrste polenta, velja za narodno jed Romunov. Zelo malo pridelajo rži, kvečjemu bolj v gorovju, kajti narod ne ceni prav rženega kruha. Tudi krompir nima še daleč takega pomena kot ljudska hrana, kakor je to na Slovenskem. Najbolj razširjeno sadno drevje so češnje in orehi. Prebivalstvo je rado orehe zlasti v postnih dneh. Na pobočjih gričev uspeva vinska trta v taki meri, da pridelava Romunija še več vina kot Jugoslavija.

Živinoreja je za poljedelstvom drugi najvažnejši vir bogastva. Na glasu je bila še nedavno konjereja. Neki turški pregovor se je celo glasil: romunski konj je največ, kar si more človek želeti. Konji so vztrajni, a majhni, — zelo mnogo jih je pokončala svetovna vojna. Romunija je bogata bistrimi rekami, ki izvirajo večinoma v Karpatih in hite v Donavo. Sladkovodnih rib ima zlasti v Donavi in obrečnih jezerih toliko, kot v Evropi nobena druga država razen Rusije. V ljudski prehrani ima riba tako odlično mesto, da poje v Romuniji na leto povprečno vsak prebivalec nad 30 kg ribjega mesa. Zato

Romunski kmetje

ni čudno, da ribe celo uvažajo od drugod. Tudi rudarstvo zaposluje precej ljudi. Poleg premoga in železa so najvažnejši petrolejski vrelci, ki jih spravljajo na dan iz zemlje s posebnimi črpalkami. Petrolej izvažajo tembolj, ker ga ima v Evropi, a to precej manj, samo še Poljska.

Ko pride tujec v Romunijo, opazi najprej narodne noše kmetov in kmetic. Okrašene so z lepimi čipkami in izdelane docela doma. Doma predejo in tko iz volne, lanu, konoplje ali bombaža. Delajo vsi člani rodbine, zlasti žene. Že z osmimi leti začno s prejo tudi hčere. Poleti nosijo možje belkasto obleko s sandalami, imajo pa posebej delavno in praznično obleko. Na komodnost obleke se bolj malo gleda, glavno, da je lepa, kajti »... človeka«. Romun raje strada, kot da bi bil slabo oblečen, kajti »želodec nima zrcala«. Njih pregovor tudi pravi: Kdor se na Veliko noč ne more primerno lepo obleči, naj ostane doma v postelji. Grda obleka pa ni le ona, ki je zamazana ali strgana, temveč tudi, če je drugačna, kot jo nosijo v dotični vasi.

Romun je nenavadno skromen in se krčevito drži običajev svojih pradedov. Umiva se nerad, tako da gre o njem glas, da ga umijejo le pri krstu in pred pokopom. Kmet spi poleti običajno na prostem na tako zvani »pri-spik«, iz ilovice narejeni verandi. Sila je ravnodušen in nič ga ne more razvneti. Dela zlagoma, kadi in se pogovarja, pogosto malo počiva, kajti »delo je težko, zato ga je treba primerno osladiti«. Tudi otroci, ki navadno nadzirajo živino na paši, se po svoje zabavajo. Najraje prepevajo in si pripovedujejo pravljice.

Povsod je še razvita med kmeti in pastirji starodavna domača obrt. Vse kar rabi deželan, je delo njegovih rok. Sam si zgradi hišo, ki je nizka, navadno iz gline ter krita s slamo. Tudi hišno opravo, ki je zelo preprosta, si je sam omislil. Isto je z obleko. Narejena je iz lanu ali konoplje, ki ju je pridela na svoji njivi ali pa je iz volne ovac, ki jih je sam vzredil. Celo barve za obleko, opremo in hišne stene je sam sestavil in napravil. Isto je s hrano. Kmet obdeluje svoje koruzno polje, z ročnim mlinčkom si zmelje koruzno moko, ki jo potrebuje za peko. Tudi vse posode, poljsko in hišno orodje zna sam izdelati, ali pa to zna vsaj kak samouk v njegovi vasi. Neredko prebiva družina pod isto streho in v istem prostoru kot živina. Skromnost torej presega vsak pojem, in vendar visi Romun z vsem srcem na svoji zemlji. Izseljencem se zdi v tujini težko življenje in zato se že kmalu vrnejo v svojo domačijo. Kmet je do tujcev nezaupljiv, nerad ga pusti v hišo, kajti sodi, da nekaj ni v redu, če je kdo zapustil svojo domovino. Zelo rad pa se družijo z domačimi in jim pomaga. Redko kmet sam obdeluje polje. Pomagajo mu sosedi, ko je delo opravljeno, pa gre on sosedom pomagat.

Vse drugačen je meščan. Po možnosti se hodi izobraževat v Francijo in želi v vsem življenju posnemati razsipnega in lahkoživega Parižana. Ni čuda, če smatrajo glavno romunsko mesto Bukarešto za nekaj balkanski Pariz. Bukarešta ima nad 600.000 prebivalcev.

Nas veže z Romunijo predvsem Donava, po kateri se vrši živahen promet bodisi navzdol k njenemu izlivu v Črno morje, ali pa proti jugoslovenski meji, proti Beogradu. V romunskem delu Banata živi precej Jugoslovenov, pa tudi na naših tleh so v obmejnih pokrajinah med Jugoslovenci naseljeni številni Romuni. Romunija je kraljevina in kot smo videli že uvodoma, je nekaj večja in ima več ljudi kot naša država.

Domovina, vedno mislim nate in na neosvobojene brate!